

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Внаслідок глибоких трансформаційних змін та переходу до лібералізації економічних відносин, значної деформації в Україні зазнав інститут сім'ї. Втрата робочих місць, обмеженість державних гарантій на освіту, охорону здоров'я, придбання житла, руйнують суспільну свідомість, родинні цінності, призводять до зневіри у майбутньому, загострення проблем батьківського піклування за дітей, поширення дитячого сирітства, бездоглядності та безпритульності.

Незважаючи на значний цивілізаційний поступ, навіть високорозвиненим країнам не вдається якісно запобігти виникненню та повністю викоринити ці негативні прояви у дитячому середовищі.

Теоретико-методологічні та практичні пошуки розв'язання зазначеної проблематики в Україні засвідчують, що поряд з об'єктивними чинниками політичного, соціального та економічного характеру, причиною такого стану є недосконалість державних механізмів у сфері попередження сімейного неблагополуччя, відсутність належної взаємодії органів дотичних до проблем дитинства, превалювання превентивних дій над системними, невідповідність існуючої моделі профілактичної роботи сучасним викликам.

Дослідження проблеми дитячого неблагополуччя тривалий час є предметом уваги науковців. Психологічні та соціально-педагогічні аспекти даної проблематики вивчали О. Безпалько, І. Зверева, А. Капська, Л. Кальченко, Н. Павлик, Ж. Петрочко, І. Пеша. Увага науковців В. Вакуленко, В. Виноградової-Бондаренко, І. Галатир, І. Голубочки, А. Зінченко, І. Ченбай зосереджувалась на дослідженні генезису явищ дитячої бездоглядності та безпритульності, його особливостей в конкретні історичні періоди. Проблеми державної політики та державного управління у сфері соціального благополуччя дітей, а також шляхи їх вирішення відображені у наукових працях В. Бакуменка, М. Бутка, Л. Волинець, І. Горобець, І. Долі, Я. Жовнірчика, З. Кияниці, Л. Кривачук, М. Кравченко, М. Ребкала, С. Толстоухової, Ю. Харченко, І. Цибуліної та інших. Питанням взаємовідносин органів державної влади, місцевого самоврядування та неурядових організацій присвячені наукові дослідження О. Безпалько, О. Васильєвої, Ю. Горемікіної, Н. Калінкіної, О. Котукова, М. Левчук, А. Матвійчука, Л. Сідельнік.

Завдяки теоретичним надбанням вітчизняних вчених державна політика у сфері захисту прав дітей зазнала суттєвих зрушень та якісних змін. Однак, стрімкі процеси, пов'язані із здійсненням адміністративної реформи, реальні кроки по підвищенню ролі органів місцевого самоврядування, створюють нові передумови для модернізації системи захисту прав дитини. Зазначене актуалізує тему дисертаційного дослідження, визначення його мети, завдань та структури.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано згідно з планами науково-дослідних робіт Чернігівського національного технологічного університету за темами Комплексного наукового проекту «Державне управління та місцеве

самоврядування» (номер державної реєстрації 0110U008150, 2010-2016 рр.) – «Економічний простір регіону в інтеграційній стратегії розвитку», а також за темою «Удосконалення механізмів реалізації функцій державного управління та місцевого самоврядування в умовах адміністративної реформи: регіональний зріз» (номер державної реєстрації 0113U003163, 2013-2019 рр.). В рамках зазначених тем автором розроблені методологічні засади державного управління у сфері соціального благополуччя дітей.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні механізмів державного управління процесами соціального благополуччя дітей в умовах деконцентрації владних повноважень.

Для досягнення поставленої мети в роботі сформульовані і вирішені такі *завдання*:

- дослідити генезу наукових поглядів та історичну ретроспективу практичних дій у сфері державного управління процесами соціального благополуччя дітей;

- виявити основні причини та систематизувати фактори, що спричиняють різноманітні форми соціального дискомфорту дітей;

- провести комплексну оцінку ефективності впливу діючих механізмів державного управління на динаміку та тенденції розвитку негативних явищ у дитячому середовищі;

- класифікувати форми дитячої бездоглядності та безпритульності як об'єкти державного управління;

- оцінити результативність впливу органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, у взаємодії з інститутами громадянського суспільства, на процеси соціальної комфортності дітей та визначити стримуючі чинники ефективності державної соціальної політики в цій сфері;

- окреслити напрямки удосконалення механізмів державного впливу на процеси запобігання дитячого дистанціювання від гармонізації стосунків у родині та суспільстві;

- запропонувати шляхи модернізації системи захисту прав дитини з урахуванням реформування системи владних повноважень;

- сформулювати концептуальні засади налагодження ефективної взаємодії органів публічної влади та громадськості у наданні допомоги сім'ям та дітям соціально-незахищених категорій.

Об'єктом дослідження є процеси державного управління у сфері забезпечення захисту прав дітей та адаптації їх до процесів суспільного розвитку.

Предметом дослідження є механізми державного управління процесами соціального благополуччя дітей в умовах реалізації владних повноважень.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, а саме: для дослідження існуючих механізмів державного впливу на процеси соціального благополуччя дітей використовувався метод аналізу та синтезу; статистичний метод застосовувався для обробки даних щодо кількості дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, перебували у стані бездоглядності,

безпритульності, були покинуті батьками, а також для оцінки впливу демографічних процесів на стан безпритульності та бездоглядності дітей в масштабах держави та окремих регіонів; соціогуманітарний метод – для дослідження еволюційного процесу державної політики у сфері захисту прав дитини, причин та факторів дитячого неблагополуччя, ефективності функціонування системи управління та окреслення підходів щодо удосконалення моделі державного управління в цій сфері; структурно-функціональний підхід – для характеристики структури та функціональної спрямованості системи органів державної влади, місцевого самоврядування в напрямку забезпечення соціального благополуччя дітей; абстрактно-логічний – при формулюванні висновків і пропозицій щодо удосконалення механізмів державного управління процесами гармонізації взаємозв'язку між державою, громадою, родиною і дитиною; метод структурування – при формуванні системи показників інтегральної оцінки рівня соціального благополуччя дітей; моделювання – при розробці варіантів посилення впливу органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства на подолання негативних явищ у дитячому середовищі; графічний метод застосовувався для наочного зображення досліджуваних явищ та результатів дослідження.

Теоретичною та прикладною базою дисертаційного дослідження стали фундаментальні положення теорії державного управління, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, Конституція України, закони та інші нормативно - правові акти, які регулюють суспільні відносини у сфері охорони дитинства, інформаційно-аналітичні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства соціальної політики України, відділу забезпечення діяльності Уповноваженого Президента України з прав дитини, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, а також вітчизняний досвід роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Застосування зазначених методів дало можливість здійснити комплексний аналіз механізмів державного управління процесами соціального благополуччя дітей, провести теоретичні узагальнення та запропонувати практичні рекомендації, що мають ознаки наукової новизни.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження визначається теоретичним обґрунтуванням, методичними розробками та практичними рекомендаціями щодо механізмів державного управління спрямованих на захист дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, зокрема:

вперше:

- запропоновано концептуальні положення щодо розвитку механізмів державного управління процесами соціального благополуччя дітей, які передбачають: модернізацію структури управління сферою сім'ї та дітей через запровадження нової структурно-функціональної моделі захисту прав дитини на рівні територіальної громади, розмежування функцій між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування; комплексне застосування інституційного, економічного, комунікаційного, соціального, бюджетного та освітньо-виховного важелів впливу на стан соціального самопочуття дітей;

удосконалено:

- методичний підхід до оцінки ефективності діючих механізмів державного управління процесами соціального благополуччя дітей, який, на відміну від існуючого, передбачає комплексний аналіз показників щодо кількості дітей, які перебувають у різних ситуаціях соціальної дискомфорності, з можливістю діагностики проблемних аспектів та окреслення площини їх розв'язання;

- систему принципів державного управління у сфері сім'ї та дитинства, до якої, на відміну від існуючої, включено засади скоординованості, субсидіарності, релевантності, варіативності, адаптивності;

- класифікацію форм дитячої бездоглядності та безпритульності як об'єктів державного управління, що на відміну від існуючої, передбачає поділ за такими групами: явні, латентні, міжрегіональні, транскордонні з виокремленням локальних ознак;

- механізми державного впливу на процеси запобігання дитячому дистанціюванню від гармонізації стосунків у родині та суспільстві, а саме: інституційний (розвиток системи управління сферою сім'ї та дітей та нормативно-правових засад сімейної відповідальності в частині виховання дітей); економічний (реалізація заходів із підвищення рівня економічної спроможності та добробуту сімей з дітьми); бюджетний (враховує зміну підходу до фінансування соціальних програм, послуг та матеріальної підтримки сімей з дітьми); соціальний (диверсифікація системи соціальних послуг та інструментарію профілактичної роботи з дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах, та їх батьками); комунікаційний (розширення форм публічно-громадського партнерства у сфері захисту дітей); освітньо-виховний (комплекс заходів із фахової підготовки працівників галузі охорони дитинства, формування у молодого покоління культури сімейних стосунків, батьківської компетентності, необхідного адаптаційного потенціалу в соціумі);

дістали подальшого розвитку:

- дефініційний зміст понять: «механізми державного управління процесами соціального благополуччя дітей», під яким розуміємо комплекс інституційних, економічних, соціальних, комунікаційних, бюджетних та освітньо-виховних заходів, засобів, важелів та стимулів, за допомогою яких здійснюється вплив на соціальне становище дітей; «соціальне благополуччя дітей» як інтегральний вимір впливу механізмів державного управління на стан забезпечення прав дітей, виховання та розвиток їх в безпечному сімейному середовищі, а також задоволення соціальних потреб та запитів в суспільній адаптації; «бездоглядність дитини» як індикатор впливу механізмів державного управління на стан соціального благополуччя дітей, що характеризується перебуванням дитини поза увагою батьків чи осіб, що їх замінюють, або соціальних інституцій, які ігнорують дитячі потреби та запити;

- ідентифікація діючих механізмів державного впливу на соціальні процеси в дитячому середовищі, до яких віднесено: інституційний (система інститутів та інституцій, органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, що забезпечують функціонування та

розвиток сфери сім'ї та дітей); соціальний (комплекс заходів, послуг, методик з підтримки, реабілітації та реінтеграції дітей та сімей проблемного контингенту); бюджетний (вплив на становище сфери сім'ї та дітей за допомогою коштів державного та місцевих бюджетів); економічний (регулювання зайнятості, доходів населення, надання натуральної та грошової допомоги, визначення пільг, компенсацій); культурно-етнічний (регулювання соціальних процесів в суспільстві через норми культури, релігії, моралі, духовні цінності, звичаї);

- напрями взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування із залученням інститутів громадянського суспільства у сфері соціального благополуччя дітей через розподіл повноважень та відповідальності між ними в частині профілактики негативних проявів у дитячому середовищі, здійснення контрольно-наглядових функцій за дотриманням прав дітей, координації та методичного забезпечення діяльності органів публічної влади з цих питань.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні та методологічні положення і висновки, викладені в дисертації, використані при розв'язанні конкретних практичних проблем управлінського характеру у сфері забезпечення соціального благополуччя дітей.

Зокрема результати наукового дослідження використані:

Департаментом захисту прав дітей та усиновлення Мінсоцполітики України при здійсненні оцінки стану дитячої бездоглядності та безпритульності в регіонах України, а також при підготовці методичних рекомендацій регіональним службам у справах дітей з питань організації діяльності з профілактики негативних явищ в дитячому середовищі (довідка від 28.09.2015 р. № 2139/0/205-15/57);

Департаментом соціального захисту населення Чернігівської обласної державної адміністрації для спрямування роботи в напрямку надання соціальних послуг сім'ям з дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах (довідка від 29.03.2016 р. № 01/2930);

Службою у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації під час підготовки обласних програм та заходів спрямованих на зменшення негативних проявів у дитячому середовищі, вдосконаленні методичного забезпечення діяльності органів опіки та піклування (районного, міського та сільського рівня) щодо організації роботи з соціального захисту дітей в громаді (довідка від 28.03.2016 р. № 01-12/419);

Деснянською районною у місті Чернігові радою при формуванні середньострокових програм соціально-економічного розвитку району в місті та організації роботи з профілактики соціального сирітства та бездоглядності дітей (довідка від 20.11.2015 р. № 05-06/1599).

Результати дисертаційного дослідження упроваджено у навчальний процес Чернігівського національного технологічного університету та успішно використовуються при викладанні дисциплін «Психологія управління», «Державне управління», «Система органів державної влади та місцевого самоврядування», що сприяє підвищенню якості підготовки фахівців з

державного управління (акт про використання результатів наукового дослідження від 07.12.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою, в якій шляхом аналізу діючих наукових напрацювань сформульовані власні висновки та пропозиції, що дало можливість вирішити поставлені наукові завдання для удосконалення механізмів державного управління процесами соціального благополуччя дітей.

Апробація результатів дисертації. Сформульовані в дисертації положення доповідались на науково-практичних конференціях за міжнародною участю: «Інноваційні підходи та механізми державного та муніципального управління» (12 квітня 2013 р., м.Київ), «Модернізаційні процеси державного та муніципального управління» (4 квітня 2014 р., м.Київ), «Треті «Розумовські зустрічі» влада та суспільство» (2 грудня 2014 р., м.Чернігів), XV Міжнародному науковому конгресі «Публічне управління: стратегія реформ 2020» (23 квітня 2015 р., м.Харків), Всеукраїнській науково – практичній конференції викладачів і аспірантів «Становлення сучасного українського суспільства: політичні, управлінські, економічні та правові аспекти» (27 березня 2015 року, м.Київ), науково-практичній конференції «Розвиток системи регіонального управління в умовах децентралізації» (29 квітня 2015 р., м.Одеса).

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження опубліковано у 14-ти наукових працях, загальним обсягом 6,4 друкованих аркушів, у тому числі у 7 статтях розміщених у вітчизняних наукових фахових виданнях з державного управління, 1 статті в закордонному виданні за напрямом дослідження, у 6 тезах доповідей на конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи становить 254 сторінки, з них основного тексту – 203. Дисертація налічує 20 рисунків, 9 таблиць та 20 додатків. Робота містить список використаних джерел, що нараховує 174 найменування на 21 стор.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито наукову новизну, встановлено практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації результатів дослідження.

У **першому розділі** – «Теоретико-методологічні засади розвитку державної політики у сфері забезпечення соціального благополуччя дітей» - досліджено генезу наукових поглядів та історичну ретроспективу практичних дій у сфері державного управління процесами соціального благополуччя дітей; виявлено основні причини та систематизовано фактори, що спричиняють різноманітні форми соціального дискомфорту дітей.

Доведено, що ще до виникнення на території нашої держави організованих форм управління, суспільство самостійно регулювало процеси соціального захисту дітей в межах громади. При цьому, громада та встановлені

нею суспільні норми виступали регулятором демографічних та соціальних процесів у відповідному середовищі, таких як шлюб, сімейні стосунки, народження та виховання дітей, що є специфічною рисою ментальності нашого народу. Тривалий час, захист дітей в громаді, поряд з князівською, церковною та державною опікою, залишався одним із основних механізмів соціального захисту та утримання підкидьків, незаконнонароджених, сиріт, знайд та інших знедолених дітей. Нажаль ці здобутки були знищені ідеологією колективного виховання, котра з поверненням до індивідуалізму призвела до розгубленості в суспільстві, його духовного розшарування, зростання кількості соціопатичних сімей та сімейного неблагополуччя.

Узагальнюючи науковий доробок сучасних науковців та практиків дисертантом сформульовано групи факторів, які виступають зовнішніми та внутрішніми стимуляторами явищ дитячої бездоглядності та безпритульності. До зовнішніх віднесено: соціально-політичні, соціально-економічні, ціннісно-культурологічні, соціально-педагогічні, організаційно-технологічні, інституційно-управлінські, інформаційні та демографічні фактори. До внутрішніх чинників – міжособистісні, особистісні та внутрішньо-сімейні.

Визначено, що основними принципами державного управління у сфері сім'ї та дитинства є загальновідомі критерії законності, транспарентності, історизму, об'єктивності, системності та комплексності. До їх переліку автором додано такі засадничі вимоги як скоординованість, субсидіарність, релевантність, варіативність, адаптивність.

В ході дослідження запропоновано авторську дефініцію «механізми державного управління процесами соціального благополуччя дітей», під якою розуміється комплекс інституційних, економічних, соціальних, комунікаційних, бюджетних та освітньо-виховних заходів, засобів, важелів та стимулів, спрямованих на створення максимально сприятливих та безпечних умов життєдіяльності дитини в сім'ї та суспільстві.

Термін «соціальне благополуччя дітей» визначено як інтегральний вимір впливу механізмів державного управління на стан забезпечення прав дітей, виховання та розвиток їх в безпечному сімейному середовищі, а також задоволення соціальних потреб та запитів в суспільній адаптації, а «бездоглядність дитини» як індикатор впливу механізмів державного управління на стан соціального благополуччя дітей, що характеризується перебуванням дитини поза увагою батьків чи осіб, що їх замінюють або соціальних інституцій, ігноруючих дитячі потреби у спілкуванні, емоційній, духовній близькості з оточуючим середовищем, виховні, фізичні, інтелектуальні та інші запити.

У дисертації запропоновано методіку комплексної оцінки рівня ефективності діючих механізмів державного управління процесами соціального благополуччя дітей за формулою:

$$I_k = \sqrt[4]{I_b \cdot I_{in} \cdot I_c \cdot I_p} \quad (1)$$

I_k – інтегральний індекс соціального самопочуття дітей;

I_b – критеріальний вимір безпритульності та бездоглядності;

I_{in} – рівень охоплення дітей інтернатними закладами;

I_c – індекс виміру контингенту дітей, які опинились у складних життєвих обставинах;

I_p – індекс виміру чисельності дітей, які знаходились в притулках або центрах соціально-психологічної реабілітації дітей .

У другому розділі – «Вплив механізмів державного управління на стан соціального благополуччя дітей» – проведено комплексну оцінку ефективності впливу діючих механізмів державного управління на динаміку та тенденції розвитку негативних явищ у дитячому середовищі; класифіковано форми дитячої бездоглядності та безпритульності як об'єкти державного управління; оцінено результативність впливу органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, у взаємодії з інститутами громадянського суспільства, на процеси соціальної комфортності дітей та визначено стримуючі чинники ефективності державної соціальної політики в цій сфері.

Встановлено, що для забезпечення соціального благополуччя дітей в Україні діє система владних інститутів. Однак, постійні зміни формату системи, особливо органів виконавчої влади, призвели до розпорошеності функцій та низької ефективності впливу механізмів державного управління на поліпшення стану соціального благополуччя у сфері сім'ї та дітей.

Зараз на центральному рівні виконавчої влади питання формування та реалізації державної політики з питань сім'ї та дітей належать до повноважень Мінсоцполітики України, на обласному, міському та районному рівнях захист прав дітей здійснюється службами у справах дітей, а сімейна політика держави реалізується через окремі підрозділи з питань сім'ї та соціального захисту населення, які діють у складі місцевих державних адміністрацій. Акцентовано увагу на особливому статусі в даній системі органів опіки та піклування, якими є районні, районні у містах Києві та Севастополі місцеві державні адміністрації, виконавчі органи міських чи районних у містах, сільських, селищних рад. Проте, розмитість меж компетенції між різними рівнями органів опіки та піклування, дублювання функцій, відсутність у органів місцевого самоврядування базового рівня організаційно-правових механізмів для виконання своїх функцій не приносить позитивних зрушень у зазначеній сфері.

Досліджено нормативно-правові та прикладні аспекти взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства щодо забезпечення гармонійного розвитку дітей, визначено напрями діяльності та функції неурядових організацій у сфері захисту прав дитини. Відзначено законодавчу неврегульованість та низьку результативність впливу діяльності консультативно-дорадчих органів з питань захисту прав дітей, при сільських, селищних, міських радах (міст районного значення).

Доведено, що механізми взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства у сфері соціального благополуччя дітей є недостатніми. Зокрема, підтримка проектів громадських організацій за рахунок державного та місцевого бюджетів є незначною, ініціативи громадських об'єднань поширюються, переважно, на великі міста, залишаючи поза увагою сільську місцевість, недостатньо врегульованим є питання надання

недержавними організаціями соціальних послуг дітям та сім'ям з дітьми, не забезпечується державне спрямування проектів неурядових організацій у ті сфери суспільного життя дітей, які цього найбільше потребують.

Виявлено прихований характер сучасного стану дитячої бездоглядності та безпритульності, загострення проблеми безпеки дітей, в сім'ях, де батьки ухиляються від виконання батьківських обов'язків, про що свідчить зростання частки дітей, які були вилучені з сімей під час проведення профілактичних рейдів з 34,0 % у 2009 р. до 54,8 % у 2015 р. Бездоглядні діти нині зосереджуються не на вулицях та у підвалах, а перебувають у сім'ях, але в умовах, котрі становлять загрозу для їх життя та здоров'я. При цьому, проблема дитячої бездоглядності стосується не лише біологічних сімей, а й сімей, в яких дитина виховується під опікою (піклуванням), прийомній сім'ї чи дитячому будинку сімейного типу. Виділено форми дитячої бездоглядності та безпритульності як об'єкти державного управління з поділом їх на явні, латентні, міжрегіональні, транскордонні з виокремленням локальних ознак.

В ході дослідження автором встановлена гострота проблеми соціального сирітства у вигляді інституціалізації дітей з малозабезпечених та проблемних сімей, кількість яких в інтернатних закладах впродовж 2014-2015 років зросла з 47,7 до 61,0 тис. осіб, при суттєвому скороченні чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в цих закладах.

Проведений аналіз дав можливість розрахувати індекс соціального самопочуття дітей в регіональному розрізі у 2013 році, коли територіальна цілісність України ще була збережена (рис.1).

За підсумками аналізу визначено регіони лідери серед яких: Львівська, Тернопільська, Рівненська, Вінницька, Івано-Франківська, Чернівецька області, м.Київ та АР Крим (середній рейтинговий бал від 0,639 до 0,972), регіони основної групи, серед яких: Волинська, Закарпатська, Київська, Черкаська, Полтавська, Дніпропетровська, Харківська, Луганська та Донецька області (середній рейтинговий бал від 0,471 до 0,583) та регіони аутсайтери з середнім рейтинговим балом від 0,148 до 0,463, серед них: Запорізька, Житомирська, Хмельницька, Миколаївська, Одеська, Кіровоградська, Херсонська, Чернігівська та Сумська області.

Співставлення отриманих даних з показниками щодо соціального сирітства (% дітей, що посиротіли з соціальних причин до загальної кількості дитячого населення), підтвердили припущення, що чим вищий в регіоні рівень соціального благополуччя дітей, тим нижчий рівень соціального сирітства.

Проте у 2014-2015 роках ситуація докорінно змінилась внаслідок масштабної внутрішньої міграції сімей, загострення соціальних проблем через анексію Криму та розв'язання воєнної агресії на Сході України. Найбільш помітними, пов'язані з цим, тенденції є у Одеській, Харківській, Запорізькій областях. Натомість оцінити реальний рівень соціального самопочуття дітей в Донецькій та Луганській областях, немає можливості через відсутність об'єктивних відомостей про стан справ у дитячому середовищі в цих регіонах.

Нез'ясованою, зокрема, є інформація про долю дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, що перебували на обліку в цих областях.

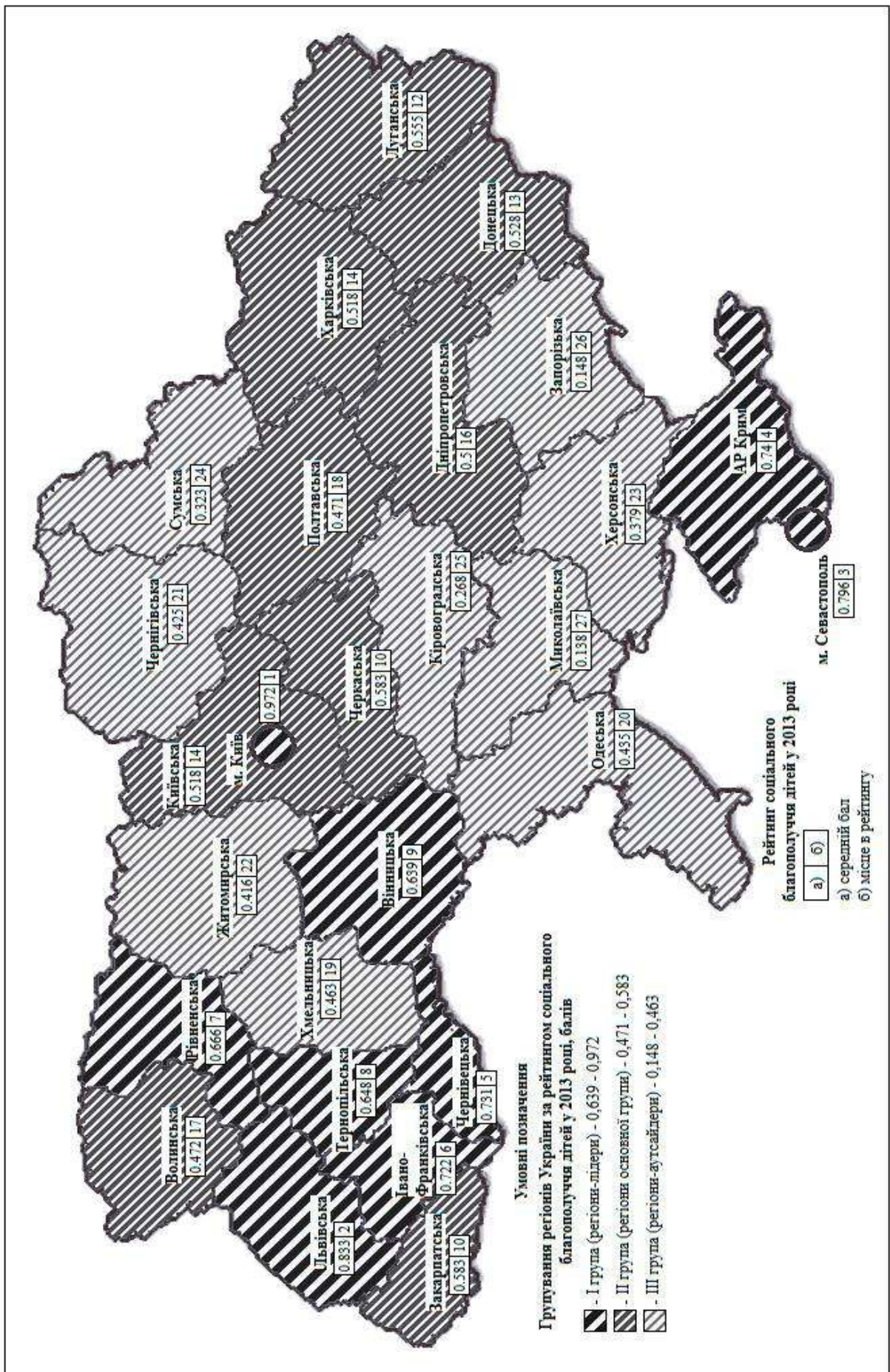

Рис.1. Рейтинг соціального благополуччя дітей за регіонами України

У третьому розділі – «Шляхи удосконалення механізмів державного управління процесами соціального благополуччя дітей» – окреслено напрямки удосконалення механізмів державного впливу на процеси запобігання дитячого дистанціювання від гармонізації стосунків у родині та суспільстві; запропоновано шляхи модернізації системи захисту прав дитини з урахуванням реформування системи владних повноважень; сформульовано концептуальні засади налагодження ефективної взаємодії органів публічної влади та громадськості у наданні допомоги сім'ям та дітям соціально-незахищених категорій.

Дисертантом доведено необхідність зміни підходів органів державної влади та місцевого самоврядування до забезпечення прав дитини через: трансформацію державної політики захисту прав дитини у державну сімейну політику на базі загальноекономічної стратегії держави; формування цілісної системи благополуччя дітей, компонентами якої є фізичне, духовне, економічне та соціальне благополуччя кожної дитини; створення умов для розвитку сім'ї та виконання нею її соціальних функцій; запровадження єдиної національної системи моніторингу впливу державної політики та діяльності державних інститутів на забезпечення прав дітей.

Запропоновано шляхи удосконалення інституційного, економічного, соціального, комунікаційного, бюджетного та освітньо-виховного механізмів державного впливу на процеси запобігання дитячому дистанціюванню від гармонізації стосунків у родині та суспільстві.

Наголошено на необхідності модернізації системи органів центральної та місцевої влади у сфері захисту прав дітей, шляхом об'єднання на центральному, регіональному та місцевому рівнях структур, повноваження яких пов'язані з державною політикою в галузі сім'ї та дитинства, розширення повноважень новостворених органів щодо управління системою соціальних послуг для сімей та дітей та здійснення контрольних функцій за дотриманням прав дітей в усіх напрямках суспільного життя (рис.2).

Вивчення досвіду превентивної роботи та моделі управління сферою охорони дитинства в окремих країнах Центральної, Східної Європи та Сполучених Штатах Америки, засвідчило, що незважаючи на відмінність правових систем, різний еволюційний шлях, економічний та політичний розвиток, система соціального благополуччя дітей в цих країнах має ряд спільних рис, серед яких: наявність міцної соціальної підтримки сімей з дітьми, що переважає над сімейними санкціями; домінуюча роль громади в організації надання допомоги сім'ям та дітям; деінституціалізація та диверсифікація соціальних послуг для сімей з дітьми; орієнтація на профілактику соціального сирітства, а не на подолання його наслідків; широке залучення інститутів громадянського суспільства до вирішення питань соціального благополуччя дітей.

На переконання автора назріла необхідність удосконалення системи захисту прав дитини на рівні села, селища, міста через: запровадження нової структурно-функціональної моделі захисту прав дитини в територіальній громаді, яка базується на соціальних потребах та запитах дітей, передбачає

утворення спеціальних підрозділів з питань сім'ї та дітей у складі виконкомів міських, сільських, селищних рад та активне партнерство з громадським сектором; чіткий розподіл сфер компетенції між органами публічної влади в галузі державної політики щодо сімей та дітей з урахуванням принципу децентралізації влади; розвиток на місцях соціальних послуг релевантних потребам дітей та сімей з дітьми. Визначено законодавчі, організаційні, фінансові та інфраструктурні ресурси, які необхідно надати виконавчим органам сільських, селищних та міських рад для ефективного функціонування даної моделі.

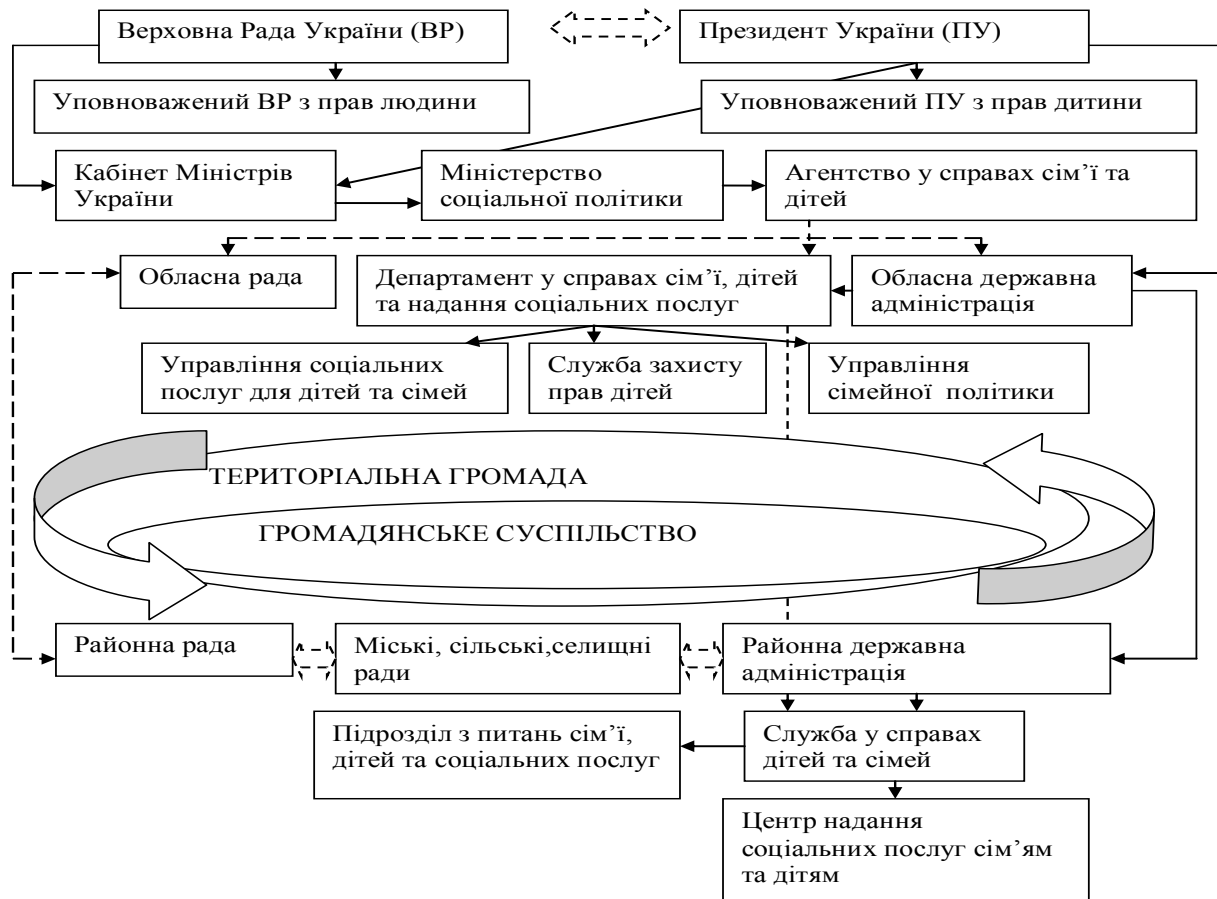

Рис.2. Модель державного управління у сфері захисту прав дитини

Окреслено напрями налагодження ефективної взаємодії органів публічної влади та громадських організацій на засадах демонополізації (роздержавлення сфери соціальних послуг, широке залучення ресурсів громадських організацій до надання соціальних послуг, створення сприятливих організаційно-правових умов для їх діяльності) та деінституціалізації (розширення спектру профілактичних та підтримуючих послуг, що не передбачають стаціонарного влаштування, для запобігання поміщенню дітей до інтернатних закладів) надання соціальних послуг дітям та сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нові підходи з удосконалення механізмів державного впливу на стан соціального благополуччя дітей. Результати проведеного дослідження стали підставою для таких висновків:

1. Досліджено генезу наукових поглядів та історичну ретроспективу практичних дій у сфері державного управління процесами соціального благополуччя дітей. Окреслено хід еволюційного процесу державної політики у сфері захисту прав дитини, генезу, закоренілість та трансформацію явища дитячої бездоглядності та безпритульності.

Встановлено, що сучасний етап українського державотворення характеризується суттєвою зміною світоглядних та концептуальних підходів в державній політиці щодо дітей: створення мережі служб підтримки та раннього виявлення проблемних сімей; активний розвиток нормативно-правової бази, яка відповідає європейським стандартам; перехід від адміністративних методів впливу на сім'ю до її підтримки; об'єктом державної політики визначається окрема дитина, як особистість з її індивідуальними інтересами та потребами, а не дитячий контингент (на відміну від радянської ідеології). Проте, всі ці новації, в більшості, залишаються декларативними через відсутність дієвих механізмів їх практичного втілення.

2. Виявлено основні причини та систематизовано фактори, що спричиняють різноманітні форми соціального неблагополуччя дітей, виділено їх зовнішні та внутрішні прояви. До зовнішніх віднесено: соціально-політичні, соціально-економічні, ціннісно-культурологічні, соціально-педагогічні, організаційно-технологічні, інституційно-управлінські, інформаційні та демографічні фактори. До внутрішніх чинників – міжособистісні, особистісні та внутрішньо-сімейні. Підкреслено, що державна політика, може виступати як фактором поширення дитячої бездоглядності та безпритульності, так і фактором її стримування та протидії.

3. Проведено комплексну оцінку ефективності впливу діючих механізмів державного управління на динаміку та тенденції розвитку негативних явищ у дитячому середовищі.

Відмічено прихований характер сучасного стану дитячої бездоглядності та безпритульності, загострення проблеми безпеки дітей, в сім'ях, де батьки ухиляються від виконання батьківських обов'язків. Акцентовано увагу на проблемі інституціалізації дітей з малозабезпечених та проблемних сімей, при зменшенні кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в інтернатних закладах. Розраховано рейтинг регіонів України за станом соціального благополуччя дітей.

Встановлено зв'язок рівня соціального благополуччя з рівнем соціального сирітства, відмічено регіональну неоднорідність поширення негативних процесів у дитячому середовищі, що пов'язано з особливостями соціально-економічного та культурного розвитку регіонів, регіональних підходів до

локалізації соціальних явищ у дитячому середовищі та відсутністю єдиних критеріїв до ідентифікації та ведення обліку дітей проблемного контингенту.

4. В результаті аналізу структурних характеристик контингенту бездоглядних та безпритульних дітей здійснено підхід до класифікації форм дитячої бездоглядності та безпритульності як об'єктів державного управління з поділом їх на явні (діти, що перебувають у складних життєвих обставинах, які виявлені та обліковані відповідними органами та службами), латентні (діти, які фактично перебувають у складних життєвих обставинах, однак дані про них через недосконалу систему ідентифікації та обліку не відображені в офіційній статистиці), міжрегіональні (міграція безпритульних дітей з однієї територіальної одиниці до іншої в межах однієї держави), транскордонні (міграція безпритульних дітей з однієї держави до іншої) та локальні (перебування дитини в стані безпритульності в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці).

До локальних ознак дитячої бездоглядності та безпритульності віднесено: спадковий, набутий, гострий або хронічний характер.

5. Визначено результативність впливу діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, у взаємодії з інститутами громадянського суспільства, на процеси соціальної комфортності дітей та визначено стримуючі чинники ефективності державної соціальної політики в цій сфері: відсутність окремого центрального органу виконавчої влади з питань сім'ї та дітей; відсутність належної координації діяльності у сфері сім'ї та дитинства (на центральному та місцевому рівнях функції захисту прав дитини та сім'ї не мають єдиначальності та розподілені між трьома структурами, а служби у справах дітей та центри соціальних служб, для сім'ї, дітей та молоді, функції яких є наближеними одне до одного, мають різну ієрархічну підпорядкованість); недосконалість системи соціально-правового захисту дітей на місцевому рівні (обмеженість та неієднотність функцій органів опіки та піклування міського, сільського та селищного рівня); централізація та інституціоналізація соціальних послуг для дітей; відсутність системи підвищення кваліфікації працівників сфери захисту сім'ї та дитинства; відсутність об'єктивних даних про реальний стан соціального благополуччя дітей (недосконалість системи збору інформації про випадки виявлення дітей в стані бездоглядності та безпритульності, дітей, які опинились в інших складних життєвих обставинах, а також ідентифікації таких випадків).

6. Розроблено механізми державного впливу на процеси запобігання дитячого дистанціювання від гармонізації стосунків у родині та суспільстві, а саме: інституційний (модернізація системи управління сферою сім'ї та дитинства; налагодження дієвого механізму координації діяльності у сфері захисту прав дитини; удосконалення функцій органів місцевого самоврядування сільського селищного та міського рівнів; удосконалення механізму примусового лікування від алкогольної та наркотичної залежності; посилення санкцій сімейної відповідальності за виховання дітей); економічний (посилення економічної спроможності сімей з дітьми; підвищення рівня економічного добробуту сімей з дітьми; активізація економічної активності

осіб, які ухиляються від виконання батьківських обов'язків); бюджетний (визначення обов'язкової частки видатків Державного бюджету України та місцевих бюджетів, для реалізації соціальних програм щодо дітей; переведення фінансування інтернатних закладів з центрального на місцевий рівень; перехід від практики утримання стаціонарних установ до фінансування витрат на надання соціальних послуг дітям та сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах за місцем їх проживання; заміна прямих матеріальних виплат державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми на цільові диференційовані виплати батькам; зміна підходу до призначення соціальних допомог сім'ям з дітьми); соціальний (затвердження переліку безкоштовних соціальних послуг, які гарантуються сім'ям та дітям, які опинились у складних життєвих обставинах; розроблення та реалізація спеціалізованих корекційних програм та реабілітаційних методик; організація заходів соціального захисту дитини на основі методики ведення випадку; впровадження технологій залучення членів громади до вирішення проблем дітей); комунікаційний (публічно-громадське партнерство у сфері захисту дітей; інформаційно - роз'яснювальна робота в ЗМІ щодо захисту прав дитини; активізація членів громади в питаннях захисту прав дітей; активізація діяльності на рівні сільських та селищних громад консультативно-дорадчих органів у справах дітей; координація діяльності з реалізації проектів громадських організацій); освітньо-виховний (запровадження спеціальних освітніх програм для спеціалістів сфери охорони дитинства, педагогічних колективів та батьків, відродження системи наставництва над дітьми, які опинились у скруті, навчальні курси з підготовки дітей та молоді до дорослого життя).

7. Запропоновано шляхи модернізації системи захисту прав дитини з урахуванням реформування системи владних повноважень, які передбачають об'єднання суб'єктів державної політики у сфері сім'ї та дітей в одну управлінську вертикаль, уніфікацію системи захисту прав дитини та системи надання соціальних послуг дітям вразливих категорій та їх батькам, з утворенням на центральному рівні: Агентства у справах сім'ї та дітей, як уповноваженого органу з питань формування політики у сфері сім'ї та дитинства, у складі Мінсоцполітики України; на регіональному – Департаментів у справах сім'ї, дітей та надання соціальних послуг; на рівні районів – Служб у справах дітей та сімей; на рівні територіальної громади – підрозділу (або окремої штатної одиниці) з питань сім'ї, дітей та соціальних послуг у складі виконкомів міських, сільських, селищних рад.

Для забезпечення єдності та цілісності державної політики у сфері захисту дітей запропоновано керівництво Міжвідомчою радою з питань охорони дитинства, яке здійснюється Міністром соціальної політики України передати Прем'єр - міністру або Віце-прем'єр-міністру України.

8. Сформульовано концептуальні засади створення сприятливого середовища для налагодження ефективної взаємодії органів публічної влади та громадськості у наданні допомоги сім'ям та дітям соціально-незахищених категорій, які передбачають:

створення Єдиного реєстру надавачів соціальних послуг для дітей та сімей, які опинились у складних життєвих обставинах;

затвердження на державному рівні стандартів якості надання соціальних послуг (залежно від змісту складних життєвих обставин, в яких опинилась дитина або сім'я) для всіх надавачів соціальних послуг;

розроблення механізму замовлення територіальними громадами, закладами соціального захисту дітей соціальних, реабілітаційних послуг для дітей та їх батьків;

запровадження для надавачів соціальних послуг всіх форм власності системи навчання та підвищення кваліфікації з питань надання соціальних послуг сім'ям та дітям, з включенням вимоги щодо проходження навчання до переліку обов'язкових умов для отримання ліцензії на надання соціальних послуг даній категорії населення;

надання громадським організаціям, діяльність яких пов'язана із захистом прав дітей та здійсненням соціальних послуг податкових пільг, а їх працівникам соціальних гарантій на рівні працівників державних та комунальних установ такого рівня;

забезпечення рівних можливостей для інститутів громадянського суспільства та державних і комунальних установ щодо отримання бюджетних коштів на надання соціальних послуг.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях з державного управління

1. Олифіренко Ю. І. Історичні аспекти проблеми дитячої безпритульності та бездоглядності / Ю. І. Олифіренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. наук. праць. – Чернігів : ЧДТУ, 2012. – № 3 (60). – С. 340-349. - (Серія «Економічні науки»).

2. Олифіренко Ю. І. Модернізаційні аспекти надання комплексної допомоги дітям, які опинились у складних життєвих обставинах / Ю. І. Олифіренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. наук. праць. – Чернігів : ЧДТУ, 2013. – № 4 (70). – С. 496-502. - (Серія «Економічні науки»).

3. Олифіренко Ю. І. Сутнісні характеристики явища соціального сирітства в Україні / Ю. І. Олифіренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. наук. праць. – Чернігів : ЧДТУ, 2014. – № 1 (72). – С. 305-314. - (Серія «Економічні науки»).

4. Олифіренко Ю. І. Шляхи вдосконалення державного управління у сфері захисту прав дитини / Ю. І. Олифіренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. наук. праць. – Чернігів : ЧДТУ, 2014. – № 2 (74). – С. 264-273. - (Серія «Економічні науки»).

5. Олифіренко Ю. І. Детермінуючі чинники виникнення та поширення явищ дитячої бездоглядності та безпритульності / Ю. І. Олифіренко // Вісник

Чернігівського державного технологічного університету : зб. наук. праць. – Чернігів : ЧДТУ, 2013. – № 1 (64). – С. 362-368. - (Серія «Економічні науки»).

6. Олифіренко Ю. І. Методологічні засади державної політики у сфері профілактики дитячої бездоглядності та безпритульності / Ю. І. Олифіренко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць ОРІДУ. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – № 1 (61). – С. 33–38.

7. Олифіренко Ю. І. Досвід Польщі у подоланні дитячої бездоглядності та безпритульності / Ю. І. Олифіренко // Науковий вісник Академії муніципального управління : зб. наук. праць. – К. : АМУ, 2014. – № 4. – С. 284 – 296. - (Серія «Управління»).

Стаття у зарубіжному виданні за напрямом дослідження

8. Олифіренко Ю. І. Аспекти модернізації системи захисту прав ребенка в контексте децентралізації управленческих повномочий / Ю. І. Олифіренко // Проблемы управления : науч.- практ. журн. АУПРБ. – Минск, 2015. – № 4 (57). – С. 123-128.

Матеріали наукових конференцій

9. Олифіренко Ю. І. Взаємодія органів державної влади та громадських організацій у здійсненні соціального захисту дітей / Ю. І. Олифіренко // Інноваційні підходи та механізми державного та муніципального управління : матеріали наук-практ. конф. за міжнар. участю, (Київ, 12 квіт. 2013 р.) : у 2-х ч. - Ч. 2 / за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка, Т. В. Іванової. – К. : ВПЦ АМУ, 2013. – С. 225-227.

10. Олифіренко Ю. І. Нові форми протидії соціальному сирітству / Ю. І. Олифіренко // Модернізаційні процеси державного та муніципального управління : матеріали наук-практ. конф. за міжнар. участю, (Київ, 4 квіт. 2014 р.) : у 2-х ч. - Ч. 2 / за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка, Т. В. Іванової. – К. : АМУ, 2013. – С. 161-163.

11. Олифіренко Ю. І. Роль неурядових організацій в системі соціального захисту дітей / Ю. І. Олифіренко // Розумовські зустрічі : матеріали наук. конф., (Чернігів, 2 груд. 2014 р.). – Чернігів : Сіверський центр післядипломної освіти, 2014. – С. 127 -140.

12. Олифіренко Ю. І. Реформування системи захисту дитини в Польщі: орієнтири для України / Ю. І. Олифіренко // Публічне управління : стратегія реформ 2020 : зб. тез XV Міжнар. наук. конгресу, (Харків, 23 квіт. 2015 р.). – Х. : Вид-во ХарРі НАДУ «Магістр», 2015. – С. 94-96.

13. Олифіренко Ю. І. Механізми державного впливу у сфері профілактики дитячої бездоглядності та безпритульності / Ю. І. Олифіренко // Становлення сучасного українського суспільства: політичні, управлінські, економічні та правові аспекти : тези доп. Всеукр. наук.- практ. конф., (Київ, 27 берез. 2015 р.) : у 2 ч. - Ч. I. – К. : КНУКіМ, 2015. – С. 328-331.

14. Олифіренко Ю. І. Удосконалення системи захисту прав дитини на місцевому рівні / Ю. І. Олифіренко // Розвиток системи регіонального управління в умовах децентралізації : матеріали наук-практ. конф. до 20-річчя ОРІДУ НАДУ при Президентові України та з нагоди 5-річчя кафедри

регіональної політики та публічного адміністрування, (Одеса, 29 квіт. 2015 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – С. 64-66.

АНОТАЦІЇ

Олифіренко Ю. І. Механізми державного управління процесами соціального благополуччя дітей в умовах реалізації владних повноважень. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Академія муніципального управління. – Київ, 2016.

Дисертація є рукописом, який присвячений обґрунтуванню теоретико-методологічних та прикладних засад розвитку державних механізмів у сфері соціального благополуччя дітей.

Досліджено теоретичні аспекти розвитку державної політики у сфері соціального благополуччя дітей, виявлено основні чинники та фактори які стимулюють виникнення та поширення негативних явищ у дитячому середовищі. Проаналізовано механізми державного і громадського впливу на розв'язання проблем соціального захисту, виховання, реабілітації та суспільної адаптації дітей, які перебувають у складних життєвих умовах.

Виявлено прихований характер сучасного стану дитячої бездоглядності та безпритульності, загострення проблеми безпеки дітей, в сім'ях, де батьки ухиляються від виконання батьківських обов'язків. Відмічено проблему інституціоналізації дітей з проблемних та малозабезпечених сімей, на фоні щорічного зменшення кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в інтернатних закладах.

На основі міжнародного досвіду запропоновано удосконалену структуру органів державної влади та місцевого самоврядування, а також систему надання соціальних послуг в галузі охорони дитинства, шляхи покращення взаємодії органів публічної влади стосовно створення сприятливих умов для безпечного розвитку кожної дитини, незалежно від її соціального статусу, в середовищі сім'ї та громади.

Ключові слова: механізми державного управління, соціальне благополуччя дітей, соціально-правовий захист дітей, інститути громадянського суспільства, органи державної влади та місцевого самоврядування, бездоглядні, безпритульні, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, соціальне сирітство.

АННОТАЦИИ

Олифиренко Ю. И. Механизмы государственного управления процессами социального благополучия детей в условиях реализации управленческих полномочий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.02 - механизмы

государственного управления. – Академия муниципального управления. - Киев, 2016.

Диссертация является рукописью, посвященной обоснованию теоретико-методологических основ развития и практического применения механизмов государственного управления в сфере социального благополучия детей.

Исследованы теоретические аспекты развития государственной политики в сфере социальной защиты безнадзорных, беспризорных детей, детей, находящихся в сложных жизненных обстоятельствах, выявлены основные факторы которые стимулируют возникновение и распространение негативных социальных явлений, касающихся детей.

Предложена методика комплексной оценки уровня эффективности действующих механизмов государственного управления процессами социального благополучия детей. Проанализированы механизмы государственного и общественного воздействия на решение проблем социальной защиты, воспитания, реабилитации и общественной адаптации детей, находящихся в сложных жизненных условиях.

Доказано, что механизмы взаимодействия органов публичной власти и институтов гражданского общества в сфере социального благополучия детей требуют улучшения.

В частности, поддержка проектов общественных организаций за счет государственного и местного бюджетов незначительна, инициативы общественных объединений распространяются преимущественно на крупные города, оставляя без внимания сельскую местность, недостаточно урегулирован вопрос предоставления негосударственными организациями социальных услуг детям и семьям с детьми, не обеспечивается со стороны государственных органов направление проектов неправительственных организаций в те сферы общественной жизни детей, которые в этом больше всего нуждаются.

Определено, что современный характер детской беспризорности и безнадзорности имеет скрытый характер. Большинство безнадзорных детей изымаются не с улиц, а из семей, где условия угрожают их жизни и здоровью. Отмечена острота социального сиротства, в форме институциализации детей из проблемных семей на фоне ежегодного уменьшения количества детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки в интернатных учреждениях.

На основании международного опыта предложена усовершенствованная структура органов государственной власти и местного самоуправления, а также система предоставления социальных услуг в области охраны детства, направления совершенствования механизмов государственного влияния на процессы проявления детского неблагополучия, пути улучшения взаимодействия органов публичной власти и институтов гражданского общества в области безопасного развития каждого ребенка, независимо от его социального статуса, в среде семьи и общины.

Ключевые слова: механизмы государственного управления, социальное благополучие детей, социально-правовая защита детей, институты гражданского общества, органы государственной власти и местного

самоуправления, безнадзорные, беспризорные, дети, которые находятся в сложных жизненных обстоятельствах, социальное сиротство.

SUMMARY

Olyfirenko Y. I. Mechanisms of Public Administration of children's social well-being processes under the realization of authority powers. – Manuscript.

The thesis for a Candidate Degree in Public Administration, Speciality 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration. – Academy of Municipal Administration – Kyiv, 2016.

The thesis is a manuscript that deals with theoretical and methodological grounding and with applied principles of the development of state mechanisms in the field of social children's well-being .

Theoretical aspects of the development in the state policy in the field of social children's well-being have been investigated, key principles and factors that stimulate the emergence and spread of negative phenomena in the children environment have been identified . Mechanisms of state and public influence on solving problems of social security, education, rehabilitation and social adaptation of children which are in difficult circumstances have been analysed.

It was determined that the modern nature of child neglect and homelessness is hidden. Most street children are not withdrawn from the streets and from families where conditions threaten their life and health . There was a sharpness of social orphanhood , in the form of institutionalization of children from problem families against the backdrop of the annual reduction of the number of deprived of parental care for orphans and children in residential institutions.

On the basis of the international experience an improved structure of state and local government and also the system supplying social services in the field of childhood protection have been suggested, improvement of interaction between public authorities and institutes of civil society concerning the creation of favorable conditions for the sound development of every child regardless of his social status in the environment of family and community have been worked out.

Keywords: mechanisms of public administration, social well-being of children, social and legal protection of children, institutes of civil society, state and local governments, neglected, homeless, children who are in difficult life circumstances, social orphans.